

8/2019

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIRAPORTTI
TAMPEREEN TOIMINNAN JA
TALOUDEN TOTEUTUMISESTA**

Tarkastuslautakunta 8.10.2019

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan tilikauden aikainen arviointi	1
2. Tampereen kaupungin ja konsernin taloudellinen tila ja tilinpäätösennusteet	2
3. Talousarviossa asetettujen vuoden 2019 tavoitteiden toteutuminen	8
4. Avustukset	18

1. Tarkastuslautakunnan tilikauden aikainen arviointi

Tarkastuslautakunta arvioi laatuohjeensa mukaisesti tilikauden aikana kaupungin talouden tilaa, talousarvion toteutumista ja valtuuston asettamien vuosittavoitteiden toteutumista. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle arviointikertomuksen lisäksi muita tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

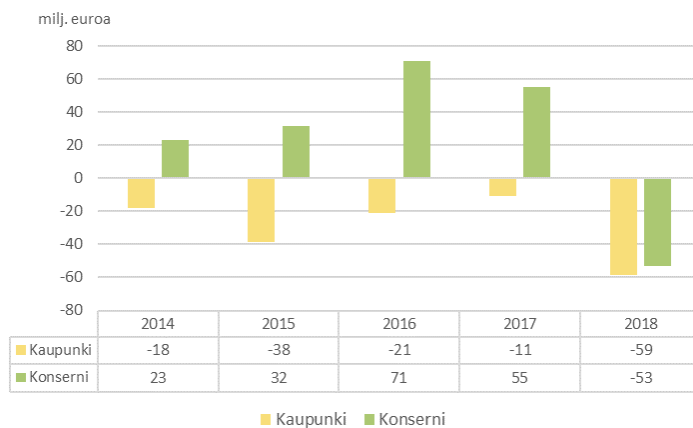
Tilikaudenaikaiset arvioinnit on koottu tähän raporttiin. Talousarvion ja vuosittavoitteiden toteutumisen arvioinnit perustuvat kaupunginhallituksen toiminnan ja talouden katsaukseen 8/2019. Lisäksi tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin myöntämiä avustuksia.

2. Tampereen kaupungin ja konsernin taloudellinen tila ja tilinpäätösennusteet

Tässä luvussa arvioidaan kaupungin ja konsernin talouden tilaa. Tarkastelu tehdään eräiden talouden tunnuslukujen muutosta kuvaavina aikasarjoina sekä osin vertailuna muihin suuriin kaupunkeihin.

Tilikauden tulos ja tulosennuste 2019 Tampereella ja muissa suurissa kaupungeissa

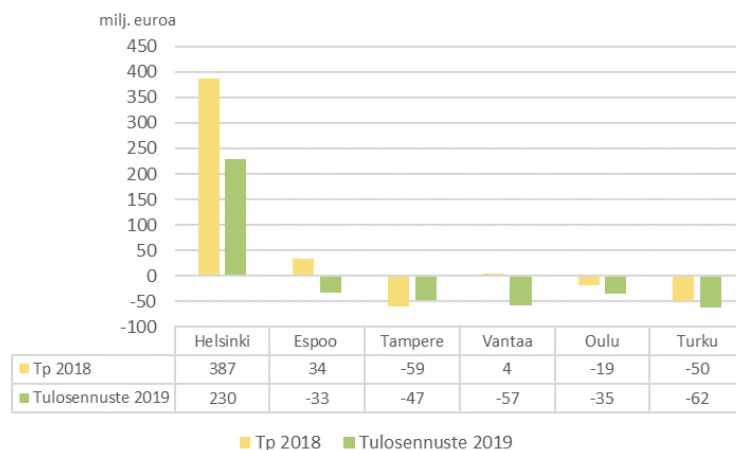
Tampereen kaupungin tilinpäätökset ovat olleet koko 2010-luvun alijäämisiä. Taseeseen kertynyt edellisten tilikausien ylijäämä oli 636 milj. euroa vuonna 2010 ja 463 milj. euroa vuoden 2018 lopussa. 2010-luvulla kaupungin taseen ylijäämä on vähentynyt 173 milj. euroa. Taloutta ei ole saatu tasapainoon, vaikka tasapainottamistoimenpiteitä on tehty. Talouden ongelma ilmenee tuloslaskelmassa: vuotuinen tulorahoitus ei riitä kattamaan menoja. Vuoden 2018 tulos oli 59 milj. euroa alijäämäinen kaupungissa ja 53 milj. euroa alijäämäinen konsernissa.

Tampereen tilikauden tulos milj. euroa vuosina 2014–2018

Muissa suurissa kaupungeissa tilikauden tulos oli vuoteen 2017 asti positiivinen. Vuonna 2018 Tampereen lisäksi Oulu ja Turku tekivät alijäämäisen tuloksen. Espoon ja Vantaan positiiviset tulokset olivat nekin vaatimattomia. Helsingin luvut olivat edelleen omassa luokassaan, kun kaupungin tilikauden tulos oli lähes 390 milj. euroa.

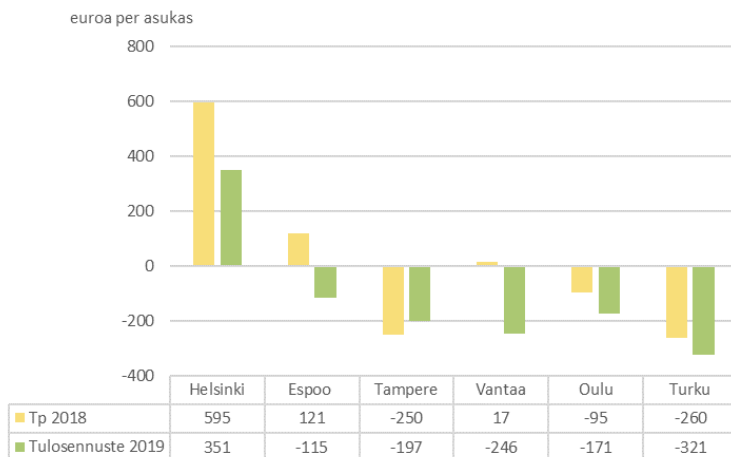
Seuraavassa kuvataan suurten kaupunkien vuoden 2018 tilinpäätöksen tulos sekä tulosennuste v. 2019.

Tilikauden tulos suurissa kaupungeissa vuonna 2018 ja tulosennuste vuodelta 2019, milj. euroa. Lähde: kaupunkien tilinpäätökset ja tilikauden aikaiset raportit. (Tilikauden aikaiset raportit on tehty Helsingissä, Espoossa, Oulussa ja Turussa kesäkuun lopun tilanteesta ja Vantaalla ja Tampereella elokuun lopun tilanteesta.)

Helsinkiä lukuun ottamatta kaikkien muiden kaupunkien tulosennusteet ovat vahvasti alijäämäisiä. Turun alijäämän ennustetaan olevan 62 milj. euroa ja Vantaakin ennustaa 10 milj. euroa suurempaa alijäämää kuin Tampere. Espoon ja Vantaan tuloksen muutokset edellisvuodesta ovat myös huomattavat. Ainoastaan Helsingin talous näyttää olevan omassa luokassaan, vaikka senkin tulosennuste heikkenee 157 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Seuraavassa esitetään tilikauden 2018 tulos asukasta kohti ja tilikauden 2019 tulosennuste asukasta kohti.

Tilikauden tulos v. 2018 ja tulosennuste v. 2019 asukasta kohti suurissa kaupungeissa. Väestöennuste: Tilastokeskus

Tilikauden tulos asukasta kohti näyttää heikoimmalta Turussa molempina vuosina. Tampereen tulosennuste asukasta kohti on kolmanneksi heikoin Turun ja Vantaan jälkeen.

Kaupunkien tilikaudenaikaisten talousraporttien mukaan Helsinki ja Turku ovat huolissaan erityisesti siitä, että nettomenojen kasvu on huomattavasti ennakoitua suurempaa. Espoo, Vantaa ja Oulu kertovat verotulojen kertymän olevan erityisesti syynä heikkoon tulosennusteeseen. Kunnallisveron ennakonpidätyksen kertymät ovat olleet valtakunnallisesti arvioitua alhaisemmat. Verohallinnon mukaan kertymävaje johtuu verokortti uudistuksesta sekä jossain määrin tulorekisteri ongelmista.

Tampereella tulokseen vaikuttaa nettomenojen arvioitua suurempi kasvu. Muista kaupungeista poiketen Tampereella verotulojen kehitys on ollut positiivista ja verotulojen arvioidaan kasvavan 56 milj. euroa edellisvuodesta. Tampereella tilikauden verotulot jaksotetaan tilinpäätösennusteen perusteella tasaisesti 12 kuukaudelle.

Valtuusto hyväksyi keväällä 2018 talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2018–2021. Ohjelma sisälsi 43,5 milj. euron tehostamisesityksiä, jotka jakautuvat puoliksi menojen vähentämiseen ja puoliksi tulojen lisäyksiin. Osa tehostamistoimista hyväksyttiin vuodelle 2018. Vuoden 2019 talousarvioon sisältyy talousohjelman toimenpiteitä yhteensä noin 23 milj. euron edestä. Elokuun raportin perusteella talousohjelman arvioidaan saavuttavan yhteensä 28,8 milj. euron vaikutukset.

Kaupunginhallitus seuraa säännöllisesti tasapainottamisohjelman toteutumista. Kaupunginhallitus edellyttää, että toimintayksiköiden tulee toteuttaa talouden tehostamistoimenpiteitä ja pyrkiä välttämään talousarviota uhkaavat ylitykset. Kaupungin toimintayksiköiden tulee raportoida talouden tasapainottamisohjelman toteutumisesta kaupunginhallitukselle elokuun toiminnan ja talouden katsauksessa sekä tilinpäätöksessä.

Talousohjelman vaikutuksia suunnitellaan kohdistettavan vuodelle 2020 noin 14 milj. euroa ja lisäksi tuottavuuden parantamista noin 7 milj. euroa. Kaupunginhallitus linjasi vuoden 2019 talousarviovalmistelun yhteydessä, että vuodelle 2020 asetetaan tilikauden tulostavoitteeksi nollatulos.

Kaupungin talouden toteutuma elokuun lopussa

Vuoden 2019 talousarvion sitovuustaso valtuustoon nähden on kaikilla palvelualueilla ja niiden toimintayksiköillä toimintakate, paitsi ICT-kehittämisen osalta lisäksi bruttoinvestoinnit. Ammatillisen koulutuksen sitovuus on tilikauden tulos. Liikelaitoksia sitoo korvaus peruspääomasta. Lisäksi tuloslaskelmassa sitovia eritä ovat korkotulot ja -kulut sekä rahoituslaskelmassa pitkäaikaisten lainojen lisäys.

Talousarviossa olevat sitovat talouden tavoitteet ovat seuraavat:

	Talousarvio	Muutettu talousarvio	Toteuma 8/2019	Ennuste 12/2019
Tilikauden tulos	-28,8	-29,2	-19,6	-46,5
Investointien tulorahoitus-%	46 %	38 %	61 %	34 %
Nettomenojen kasvu on 1,1 %	1,1 %	1,1 %	4,7 %	4,1 %

Talousarvion toteutumavertailu 8/2019.

Kaikkien sitovien talouden tavoitteiden toteutumat näyttävät jäävän pahasti tavoitteestaan. Ennusteen mukaan mikään kolmesta tavoitteesta ei toteudu.

Lisäksi laskelmaosassa on kaksi sitovaa erää: tuloslaskelmassa korkotuottojen ja -kulujen erotus -7,14 milj. euroa sekä rahoituslaskelmassa pitkäaikaisten lainojen lisäys 133,4 milj. euroa. Ennusteen mukaan molemmat erät ovat toteutuksessa talousarvion mukaisina.

Seuraavassa esitetään keskeisiä talouden tunnuslukuja ja niiden toteutumaennuste.

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Vuosi-suunnitelma	Toteuma 8/2019	Tot. 8/2019 % vuodesta	Ennuste 12/2019
1000 euroa						
Toimintakate	-1 180	-1 206	-1 206	-813	67 %	-1 229
Verotulot	915	981	981	647	66 %	971
Valtionosuudet	291	290	290	194	67 %	300
Vuosikate	48	89	89	52	59 %	67
Suunnitelmapoistot	-108	-118	-117	-73	62 %	-115
Lainat	671	798	798	715	90 %	790
Investoinnit netto	-198	-193	-235	-85	36 %	-198

Talousarvion toteutumavertailu 8/2019.

Ennusteen mukaan toimintakate on 1,2 mrd. euroa, missä on 4,1 prosenttia kasvua edellisvuoteen nähden. Verotuloennustetta on laskettu noin 10 milj. eurolla talousarviosta, mutta silti verotulojen arvioidaan kasvavan 56 milj. euroa tilinpäätöksestä. Valtionosuuksien arvioidaan kertyvän vajaat 10 milj. euroa edellisvuotista parempina. Vuosikatteen arvioidaan olevan 67,3 milj. euroa, mikä olisi jo selvästi parempi kuin vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Kun suunnitelmapoistojen ennakoitaan olevan lähes 115 milj. euroa, vuosikate ei riitä kattamaan poistoja kuitenkaan kuin vajaat 60 - prosenttisesti. Mikäli kaupungin asukasmäärä olisi vuoden lopussa noin 239 000, vuosikate olisi asukasta kohti noin 280 euroa. Viime vuoden tilinpäätöksessä vuosikate asukasta kohti oli 204 euroa.

Toimintakatteen arvioidaan heikentyvän 4,1 % edellisvuoteen nähden. Nettomenojen kasvu ei ole suoraan vertailukelpoinen edelliseen vuoteen nähden organisaatiomuutosten vuoksi. Verorahoitus eli verot ja valtionosuudet kasvavat ennusteen mukaan 5,4 %. Kun keskeiset tuloräät kasvavat nettomenoja enemmän, se vaikuttaa kaupungin talouteen positiivisesti. Korkea poistojen taso kuitenkin heikentää tuloslaskelman tulosta jayli-/alijäämää.

Kaupungin lainakanta on vielä maltillinen, kun viime vuoden tilinpäätöksessä lainat asukasta kohti olivat 2 847 euroa. Voimakkaan investointitahdin vuoksi lainakanta kasvaa arvion mukaan noin 120 milj. euroa kuluvana vuonna. Vuoden lopussa lainat asukasta kohti arvioidaan olevan 3 305 euroa. Lisäystä on noin 460 euroa asukasta kohti.

Kaupungin investointiennuste ja suurten kaupunkien investointien vertailu

Investoinnit esitetään talousarviossa pääosin lautakuntatasolla ja sitovuustaso on nettoinvestoinnit. Pirkanmaan pelastuslaitoksella sitovuustaso on investointien rahavirta. Kehitysohjelmilla on oma sitovuustaso.

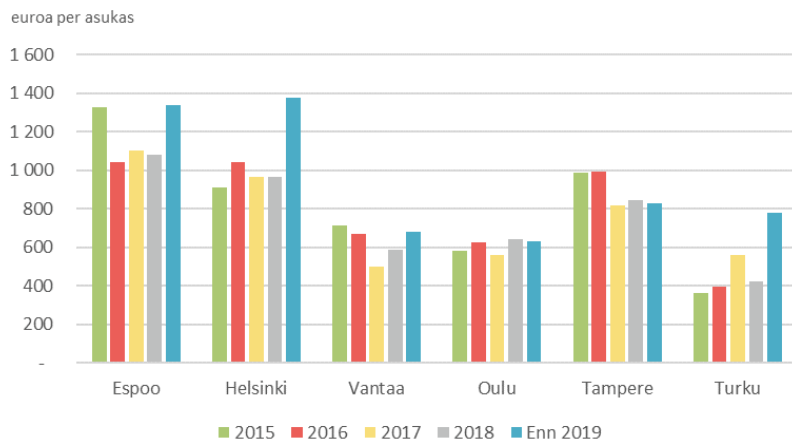
Tilinpäätösennusteen mukaan nettoinvestoinnit tulevat olemaan 197,6 milj. euroa, mikä on 37,3 milj. euroa vähemmän kuin vuosisuunnitelmassa. Lähes kaikkien investointien hyödykeryhmien arvioidaan toteutuvan hieman vuosisuunnitelmaa alhaisempina. Merkittävimmät poikkeamat ovat talonrakennusinvestoinneissa, joissa on tapahtunut laajuusmuutoksia verrattuna alkuperäiseen vuosisuunnitelmaan tai ne ovat myöhästymässä suunnitellusta.

Seuraavassa taulukossa esitetään suurten kaupunkien investointien tilinpäätösennuste 2019 osavuosisiraportoinnin mukaan.

milj. euroa	Espoo	Helsinki	Vantaa	Oulu	Tampere	Turku
Investoinnit	385	903	158	130	198	151

Investointimenojen tilinpäätösennuste suurissa kaupungeissa, milj. euroa. Lähde: kaupunkien tilikauden aikaiset raportit. (Tilikauden aikaiset raportit on tehty Helsingissä, Espoossa, Oulussa ja Turussa kesäkuun lopun tilanteesta ja Vantaalla ja Tampereella elokuun lopun tilanteesta.)

Tampereen kaupungin investoinnit ovat viimeisen neljän vuoden aikana vakintuneet uudelle tasolle, n. 200 milj. euroon. Verrattaessa Tampereen asukaskohtaista investointitasoa kuuden suurimman kaupungin kesken Tampereen investoinnit ovat kolmanneksi suurimmat Espoon ja Helsingin jälkeen. Vuoden 2019 ennusteen mukaan Tampere säilyttää edellisten vuosien investointitason, kun taas Helsinki, Espoo ja Turku investoivat selvästi aiempaa enemmän.

Kuuden suurimman kaupungin investoinnit euroa asukasta kohti vuosina 2015 - 2018 ja ennuste vuodelle 2019. Lähde: Tilastokeskus ja ennusteen osalta kaupunkien tilikauden aikaiset raportit

Vuosina 2015–2018 Tampere on investoinut vuosittain keskimäärin 910 euroa asukasta kohti, kun Espoon luku on 1 138 ja Helsingin 971. Vertailussa on huomioitava, että vain Tampereella ja Oulussa vesihuolto kuuluu kaupungin investointeihin ja vain Tampereella satamatoiminnan investoinnit kuuluvat kaupungille. Lisäksi investointeihin vaikuttaa palvelujen järjestämistapa, esim. joukkoliikenteessä kuntayhteistyö ja se, ajetaanko omalla vai kilpailutetulla kalustolla. Turku on investoinut vähiten, tällä ajanjaksolla vuosittain keskimäärin vain 437 euroa asukasta kohti. Tässä tarkastelussa on mukana vain kaupungin suorat investoinnit, ei esim. leasing-rahoituksella toteutetut hankkeet.

Investointeja voi tarkastella Tilastokeskuksen tiedoin myös tehtäviittäin. Tässä vertailussa Tampere erottuu suurimpana investoinneillaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. Muut kaupungit ovat mahdollisesti jäädyttäneet sote-rakentamista maakuntauudistusta odotellessaan. Sote-investoinnit ovat kuitenkin volyymiltaan kaikilla pieniä. Tampere on investoinut viimeisen neljän vuoden aikana eniten Hatanpään sairaalaan sekä ikäihmisten palveluihin ja siellä Koukuniemen kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuripalvelujen investoinnit ovat Tampereella toiseksi suurimmat Helsingin jälkeen. Kaikilla kaupungeilla rahaa on vienyntä eniten perusopetus. Tampereella toiseksi suurin investointikohde opetus- ja kulttuuripalveluissa

on yllättäen liikunta- ja ulkoilupalvelut. Niihin on investoitu eniten verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin viimeisen neljän vuoden aikana, eli keskimäärin 58 euroa asukasta kohti vuodessa. Espoo ohitetaan eurolla ja verrokkikaupunkien keskiarvo 24 eurolla.

Liikenneväyläinvestoinnit ovat Tampereella toiseksi suurimmat Espoon jälkeen. Espoo on investoinut huimat 674 euroa asukasta kohti erityisesti raitisiin, niin länsimetroon kuin kaupunkirataan. Tampereen kaupungin liikenneväyläinvestoinnit ovat kasvaneet. Kaupunki on teettänyt raitiotien rakentamisen yhteydessä katu- ja kunnallisteknistä rakentamista, johon sisältyy mm. Hämeensillan uusiminen, katurakentamista, kevyenliikenteen laatuikäytävän ja alikulkujen rakentamista.

Euroa per asukas / vuosi	Sosiaali- ja terveystoiminta	Opetus ja kulttuuri	Liikenneväylät	Puistot ja yleiset alueet	Joukkoliikenne	Muu toiminta	Yhteensä
Espoo	28	233	674	37	12	154	1 138
Helsinki	34	281	191	24	198	244	971
Vantaa	37	190	172	39	6	173	616
Oulu	22	198	176	11	4	191	602
Tampere	72	272	299	21	15	231	910
Turku	10	109	38	9	5	266	437

Kuuden suurimman kaupungin tehtäväkohtaiset investoinnit vuosina 2015 - 2018 keskimäärin vuodessa asukasta kohti. Lähde: Tilastokeskus

Tilastokeskuksen tietojen perusteella Oulu ja Turku investoivat puistoihin ja yleisiin alueisiin asukaskohtaisessa tarkastelussa vuosina 2015–2018 selvästi vähemmän kuin Tampere. Pääkaupunkiseudulla näihin investoidaan Tamperetta enemmän. Joukkoliikenteen investoinnit eivät ole erilaisten järjestämistapojen vuoksi juurikaan vertailukelpoisia, sillä sen operointia tehdään yhteistyössä kuntien kesken ja toimintatavasta riippuen mukana on enemmän tai vähemmän omaa kalustoa. Helsingin panos seudun joukkoliikenteeseen on huomattavan suuri, tarkastelujaksolla 198 euroa asukasta kohti vuosittain, kun Tampereen vastaava luku on 15. Muuhun toimintaan sisältyy mm. palo- ja pelastustoimi, yleishallinto, yhdyskuntasuunnittelu, ympäristönhuolto, vesihuolto ja satamatoiminta.

Kaupunkikonsernin talous

Kaupungin konserni rakenteessa on tapahtunut joitain muutoksia. Kaupunki on perustanut uuden tytäryhtiön Hiedanrannan Kehitys Oy, mikä on kokonaan kaupungin omistama. Voimia-liikelaitoksen liiketoiminta siirtyi vuoden 2019 alussa Pirkanmaan Voimia Oy:lle, jonka kaupunki omistaa yhdessä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Lisäksi joitakin yhtiöiden omistusosuuksissa on tapahtunut muutoksia.

Kaupunkikonsernin tammi–elokuun tilikauden tulos oli 17,2 milj. euroa ylijäämäinen, kun se vuoden 2018 tilinpäätöksessä oli 52,8 milj. euroa alijäämäinen. Tilikauden 2019 tuloksen ennakoidaan olevan 16,4 milj. euroa. Huimaa muutosta selittää se, että vuonna 2018 konsernin tulosta heikensi 45,9 milj. euron kertaluonteinen erä, kun Tampereen ammattikorkeakoulu Oy:n omistus luovutettiin Tampereen korkeakoulusäätiölle. Vuoden 2019 tulosestimateeseen vaikuttaa kaupungin verotulojen kasvu.

Konsernin toimintakate on toteutunut edellisvuotista heikommin. Ennusteen mukaan toimintakate on -1 032,0 milj. euroa, mikä on 37,8 milj. euroa (3,8 %) edellisvuotta vähemmän. Toimintakulujen ennustetaan kasvavan reilusti edellisvuotista enemmän.

Vuosikate oli elokuun lopussa 151,5 milj. euroa ja se oli vajaat 10 milj. euroa edellisvuotista heikompi. Vuosikatteen ennakoidaan kuitenkin toteutuvan lähes 15 milj. euroa edellisvuotista paremmin ja sen arvioidaan olevan 212,4 milj. euroa vuoden lopussa.

Konsernin rahoituslaskelman mukaan kaupungin pitkäaikaisten lainojen lisäys on noin 133 milj. euroa. Kaupungin pitkäaikaisten lainojen ennakoidaan kasvavan noin 120 milj. euroa.

Konsernin investointien määrän arvioidaan olevan vuoden lopussa hieman vajaat 440 milj. euroa, mikä on edellisvuodesta vähemmän. Investointimenot olivat noin 496 milj. euroa vuonna 2018. Elokuun tilanteessa konsernin investointimenot olivat 100 milj. euroa pienemmät kuin edellisvuonna. Kaupungin osuus investointimenoista on merkittävin. Tytäryhteisöistä suurimpia investointeja tekevät Tampereen Raitiotie Oy, 43 milj. euroa ja Sähkölaitos, 32 milj. euroa. Lisäksi konsernin osuus sairaanhoitopiiriin investoinneista on runsas 21 milj. euroa.

Tilintarkastajan huomiot kaupungin taloudesta

Tilintarkastaja antoi kaupunginhallitukselle tilintarkastuspöytäkirjan keväällä 2019 vuoden 2018 tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Tilintarkastaja kehotti kaupunginhallitusta kiinnittämään huomiota kaupungin talouden kehitykseen ja asukaskohtaisen lainamäärän kasvuun viimeisten vuosien aikana. Tilintarkastaja totesi myös, että valtuuston keväällä 2018 hyväksymä talousohjelma toteutui ensimmäisen vuoden osalta, mutta se ei ollut riittävä tuloksen muodostumisen kannalta. Talousohjelma jatkuu vielä vuodet 2019 ja 2020. Tilintarkastaja esitti, että kaupunginhallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin talouden tasapainottamiseksi.

Kaupunginhallituksen käsitellessä tilintarkastuspöytäkirjaa perustelutekstissä todetaankin, että kaupungin talous tulee tasapainottamaan taloussuunnitelmakaudella kuntalain edellytysten mukaisesti.

Tilintarkastaja on antanut muistion elokuun toiminnan ja talouden toteutumisen perusteella. Muistiossaan tilintarkastaja kiinnittää huomiota mm. siihen, että palvelualueet ovat ennustaneet valtuuston asettamaan sitovuustasoon nähden toimintakatteen ylityksiä, joista sosiaali- ja terveystalouden ylitysennuste on merkittävä. Tilintarkastaja suosittelee, että todennäköisiksi osoittautuvat talousarviolitykset esitetään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi jo ennen tilinpäätöksen käsittelyä.

Muistiossa tilintarkastaja kiinnittää huomiota kaupungin talouden kehitykseen ja asukaskohtaisen lainamäärän kasvuun mukaan lukien tilikaudelle 2019 ennustettu, vuosisuunnitelmaa merkittävästi heikompi tulos. Lisäksi tilintarkastaja kiinnittää huomiota elokuun raportissa todettuun seikkaan, että pääosa kasvavan kaupungin menoista koostuu lakisääteisten palvelujen järjestämisestä, millä on vaikutusta talouden tasapainottamiseen.

Tilintarkastajan muistio esitetään omana asiakirjanaan kaupunginvaltuustolle.

Tarkastuslautakunnan arviointi kaupungin ja konsernin taloudellisesta tilasta ja tilinpäätösennusteista

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuoden 2019 taloudelliset vuositavoitteet ovat liian kaukana kaupungin talouden todellisesta tilanteesta. Esimerkiksi nettomenojen 1,1 prosentin kasvutavoite olisi vaatinut toteutuakseen todella järeitä keinoja.

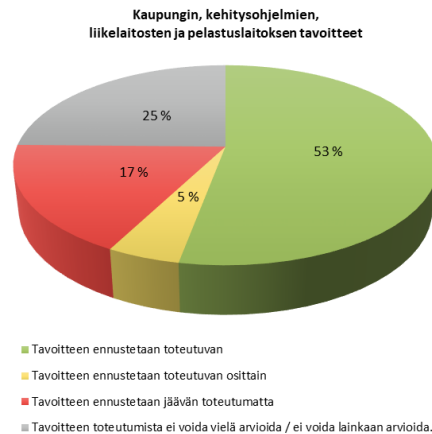
Tarkastuslautakunta pitää valtuuston hyväksymän talousohjelman toteutumista välttämättömänä alkuna kaupungin talouden tervehdyttämiseen, mutta talouden tasapainottamiseen se ei läheskään riitä. Tasapainottaminen edellyttää riittävän vahvaa tulorahoitusta ja nykyistä edullisempaa palvelurakennetta. Ensi vuoden talousarvio tulee laatia niin, että talousohjelman tavoite nollatuloksesta on realistinen.

Kaupungin investoinnit ovat olleet jo neljän vuoden ajan korkealla 200 milj. euron tasolla. Nykyinen tulorahoitus on aivan liian niukka näin korkean investointitason ylläpitämiseen. Lisäksi investoinnit nostavat väistämättä poistojen määrää kaupungissa ja konsernissa, mikä heikentää tulosta vuosi vuodelta. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että viime kädessä tamperelaiset maksavat veroina ja palvelumaksuina koko konsernin investoinnit.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan muistion huomioihin talouden kehityksestä ja lainamäärän kasvusta sekä suositukseen mahdollisten talousarviolitysten hyväksymisestä valtuustossa jo ennen tilinpäätöksen hyväksymistä.

3. Talousarviossa asetettujen vuoden 2019 tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2019 talousarviossa kaupunkiorganisaatiolle 47 sitovaa toiminnan tavoitetta. Kehitysohjelmiin asetettiin 22 toimenpidettä. Pirkanmaan pelastuslaitokselle ja liikelaitoksille asetettiin 16 toiminnan tavoitetta. Kaikista edellä mainituista tavoitteista 53 %:n ennustetaan toteutuvan, 5 %:n toteutuvan osittain ja 17 %:n jäävän toteutumatta vuonna 2019. 25 %:n toteutumista ei voida vielä tässä vaiheessa vuotta ennustaa tai niiden toteutumista ei voida arvioida lainkaan. Tytär yhteisöt raportoivat tavoitteidensa toteutumisesta vasta tilinpäätöksen yhteydessä.

Tämän luvun taulukoissa esitetään tarkastuslautakunnan arviointi ja ennuste vuoden 2019 tavoitteiden toteutumisesta. Arvioinnissa käytetään seuraavia väriselitteitä:

Tavoitteen ennustetaan toteutuvan	
Tavoitteen ennustetaan toteutuvan osittain	
Tavoitteen ennustetaan jäävän toteutumatta	
Tavoitteen toteutumista ei voida vielä arvioida / ei voida lainkaan arvioida.	

Tarkastuslautakunta edellytti vuoden 2018 arviointikertomuksessa vaikuttavamman menettelytavan käyttöönottoa tilanteissa, joissa valtuuston asettaman sitovan tavoitteen arvioidaan jäävän toteutumatta. Tämän seurauksena kaupunki ohjeisti toimintayksiköitä raportoidaan korjaustoimenpiteet, joihin ryhdytään tai on jo ryhdytty heikosti etenevien tavoitteiden toteutumisen tukemiseksi. Korjaustoimenpiteitä on esitetty muutamiin sellaisiin tavoitteisiin, joiden toteutumista voidaan edistää yksilöidyllä toimenpiteillä jo kuluvan vuoden aikana.

Tarkastuslautakunnan arviointi talousarviossa asetettujen vuoden 2019 tavoitteiden toteutumisesta

Elokuun lopun tilanteessa yli puolet kaikista kaupungin, kehitysohjelmien, liikelaitosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen tavoitteista näyttää toteutuvan vuoden loppuun mennessä. 17 %:n osuuden tavoitteista ennustetaan jäävän toteutumatta. Tästä voidaan päätellä, että tavoitetaso on asetettu niin korkeaksi, että tavoitteiden toteutuminen ei ole itsestään selvää. Neljännes tavoitteista on sellaisia, että niiden toteutumista ei voida vielä (tai lainkaan) arvioida. Lisäksi tytär yhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuma raportoidaan vasta tilinpäätökseen, joten kaupunkikonsernin tavoitteiden kokonaisuutta ei voida vielä tässä vaiheessa vuotta arvioida.

3.1. Kaupungin sitovat toiminnan tavoitteet

Yhdessä tekevä ja inhimillinen

1. Koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna.	
2. Maahanmuuttajien työllisyys on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna.	
3. Ikäihmisistä 92 % asuu kotona, 6 % tehostetussa palveluasumisessa ja 2 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa.	
4. Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on enintään 5,9 %.	
5. Pitkäaikaisasunnottomien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna.	
6. Tyytyväisyys palveluihin on parantunut valituissa kohteissa (terveysasemat, perusopetus, nuorisopalvelut, Tredu, lukiokoulutus, joukkoliikenne, rakennusvalvonta, katujen talvikunnossapito).	
7. Rakennuslupaprosessin keskimääräinen kesto on lyhentynyt 2 kuukauteen.	
8. Digitaalisten palvelujen käyttöaste on kasvanut.	
9. Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on tunnistettu kokeiluiden kautta.	

2. Työttömyysaste¹ ja työllisyysaste² ovat kaksi eri mittaria. Tämän tavoitteen raportoinnissa maahanmuuttajien työllisyyden paranemista mitataan ulkomaalaisten henkilöiden työttömyysasteella. Tieto ulkomaalaisten työllisyysasteesta valmistuu aina noin kahden vuoden viiveellä, eli sitä ei voida käyttää tavoitteen toteutumisen arviointiin. Tavoitteen ennustetaan toteutuvan.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tavoitteiden muotoiluun. Koska maahanmuuttajien työllisyysasteesta ei ole satavilla tietoa, tulisi tavoite kirjata sen tosiasialliseen muotoon, mikä on "ulkomaalaisten työttömyysasteen laskeminen".

3. Elokuun lopussa ikäihmisistä 91,1 % asui kotona, 7,2 % tehostetussa palveluasumisessa ja 1,7 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Tavoitteen odotetaan jäävän toteutumatta kotona asuvien osalta. Sosiaali- ja terveyslautakunnan ilmoittamat korjaavat toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat kotihoidon lääkäritoiminta sekä kotihoidon arviointi- ja kuntoutusosasto Arvo, joka vahvistaa toimintakykyä ja kotona tapahtuvaa kuntoutusta.

6. Tyytyväisyyttä palveluihin mitataan kahdeksassa kohteessa. Elokuun lopun tilanteessa neljän mittauskohteen asiakastyytyväisyys on parantunut, yhden kohteen asiakastyytyväisyys on pysynyt edellisvuoden tasolla ja kolmen kohteen asiakastyytyväisyyksimittauksen tulokset eivät ole vielä saatavilla. Tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan tavoitteen toteutumista ei voida arvioida tässä vaiheessa vuotta.

8. Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, sillä mittausmenetelmä ei valmistu vuoden 2019 aikana. Tietohallinto, Talousyksikkö ja Tietojohtamispalvelut valmistelevat parhaillaan menetelmää, jolla mitataan digitaalisissa asiointikanavissa tarjottavien palveluiden osuus kaupungin kaikista palveluista. Kun tämä työ saadaan valmiiksi, saattaa myös digitaalisten palvelujen käyttöasteen laskeminen mahdollistua.

Tarkastuslautakunta kehottaa varmistamaan jo tavoitteen asettamisvaiheessa, että toteutumisen raportointiin tarvittavat mittaustiedot ovat saatavilla.

9. Digiohjelma edistää kaupungin palvelujen digitalisointia ja työskentelytapojen uudistamista. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa tehdään vuonna 2019 kokeiluita, joilla kehitetään älykästä kulttuuri- ja vapaa-ajan viestintää. Kokeiluista muutosprojekteiksi ovat valmistelussa mm. Työllisyyspalvelujen digitaaliset palvelut -projekti ja Kaupunki tilat 24/7 käyttöön -projekti. Tavoitteen arvioidaan toteutuvan vuoden loppuun mennessä.

Koulutuksen ja osaamisen kärjessä

10. Tampereen oppimistulokset ovat suurten kaupunkien keskiarvoa paremmat.	
11. Ammatillisen koulutuksen negatiiviset eroamiset ovat alle 7,5 %.	

¹ ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaisesta työvoimasta

² ulkomaalaisten työllisten osuus ulkomaisesta työvoimasta

12. Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden arvio omasta sijoittumisestaan työelämään tai jatko-opintoihin valmistumisvaiheessa on parantunut.	
13. Eriyistä tukea tarvitsevien työllistymisedellytykset ovat parantuneet.	
14. Työmarkkinatuen kuntaosuus on pienentynyt 2,7 milj. euroa 2018 vuosisuunnitelmaan verrattuna.	
15. Tampere on vuonna 2019 Suomen suositteluin opiskelukaupunki.	

10. Tavoitteelle asetettu mittari on "valtakunnalliset oppimistulosten vertailut suurten kaupunkien kesken". Tavoitteen toteutumisraportoinnissa on käytetty Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tuloksia. Mukana ovat 1. luokan pitkittäistutkimukseen ja 7. luokan englanninkielen arviointiin osallistuneiden tamperelaisten koulujen tulokset. Tulokset olivat valtakunnan keskiarvon tasolla tai keskiarvon yläpuolella. Loppuvuonna saadaan vielä 9. luokan äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnin tulokset. Tavoitteen ennustetaan toteutuvan.

12. Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska vuosien 2018 ja 2019 tulokset eivät ole keskenään vertailukelpoiset. Vuoden 2018 osalta on saatavilla ainoastaan syksyllä valmistuneiden tulokset, joiden mukaan 90 % valmistuneista arvioi jatkavansa työelämässä tai jatko-opinnoissa. Opiskelijoita valmistuu kuitenkin eniten keväisin, eikä vuoden 2018 osalta ole keväällä valmistuneiden tietoja. Tammi–elokuussa 2019 valmistuneista 85 % arvioi jatkavansa työelämässä tai jatko-opinnoissa. Syys–joulukuussa valmistuvien tulokset saadaan vasta vuoden 2020 puolella.

Tarkastuslautakunta kehottaa varmistamaan jo tavoitteen asettamisvaiheessa, että toteutumisen arviointiin tarvittavat mittaustiedot ovat saatavilla.

13. Tavoitteesta ei ilmene, miten työllistymisedellytysten tulisi parantua, jotta tavoite toteutuu. Tavoitteen toteutumisraportoinnissa on tarkasteltu Kelan työttömyysturvan saajien sijoittumista aktiivitoimenpiteiksi luettaviin palveluihin (toteutuma oli 5 % vähemmän kuin edellisvuonna). Lisäksi toteutumisraportoinnissa on tarkasteltu työhön ja koulutukseen suuntaavasta kuntouttavasta työtoiminnasta suoraan työhön, koulutukseen tai työkokeiluun edenneiden asiakkaiden osuutta (42 % tammi–elokuussa 2019, mikä oli hyvä tulos). Edenneiden osuus ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen edellisvuoden toteutumaan nähden, sillä asiakkaiden lähtötilanteet vaihtelevat suuresti. Tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan tavoitteen ennustetaan toteutuvan osittain.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tavoitteiden muotoiluun. Tavoitteen ja sen mittarin tulee ilmaista selkeästi, mitä tavoitteen toteutumiseen vaaditaan.

14. Vuoden 2019 ennusteen mukaan kuntaosuus vähenee 1,5 milj. euroa verrattuna vuoden 2018 vuosisuunnitelmaan. Näin ollen tavoitetaso näyttää jäävän saavuttamatta. Vuoden 2018 toteumaan verrattuna kustannusten ennettua lasku on 2,7 milj. euroa. Korjaavaksi toimenpiteeksi on ilmoitettu työllisyyspalveluihin suuntautuvan asiakasohjauksen parantaminen TE-toimiston kanssa tehtävillä sopimuksilla. Lisäksi Tampere valmistautuu hallitusohjelman mukaiseen kuntien työllisyysenhoidon toimivallan laajentamiseen ja työllisyyskokeilujen uudelleen käynnistämiseen vuonna 2020.

Luova ja innovatiivinen

16. Alueen startup- ja kasvukehitysohjelma on vahvistunut ja startup- ja kasvuyritysten määrä on kasvanut.	
17. Tampereen sijoittuminen EK:n kuntaranking-mittariston (yrittäjäilmasto kunnissa) 20 suurimman kaupungin vertailussa on noussut (v. 2017: sijoitus 8.)	
18. Yritystontteja on luovutettu 50.000 km ² .	
19. Innovaatioalustoilla toimivien yritysten määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.	
20. Smart Tampere ekosysteemi ohjelman kautta on syntynyt vähintään kaksi monen keskeistä yhteistyöalustaa yrityksille.	
21. Tampereella yöpyneiden ulkomaalaisten matkailijoiden määrä on kasvanut 7 % edelliseen vuoteen verrattuna.	
22. Kävijämäärät keskeisissä kohteissa ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna.	
23. Tampereella järjestettyjen kansallisen ja kansainvälisen tason tapahtumien määrä on säilynyt edellisen vuoden tasolla.	
24. Tampereen kulttuuri ohjelma on valmistunut laajapohjaisessa yhteistyössä osana hakuprosessia.	
25. Tampereen kansainvälinen tunnettuus älykkäänä kaupunkina on kasvanut.	

26. Tampere-Pirkkalan lentoliikenteen matkustajamäärät ovat kasvaneet 10 % vuoteen 2017 verrattuna.	
---	--

17. Elinkeinoelämän keskusliitto toteuttaa kahden vuoden välein Kuntaranking-tutkimuksen, joka mittaa Suomen alueiden vetovoimaisuutta yritystoiminnan kannalta. Tampereen seutukunnan sijoitus oli kahdeksas vuonna 2019, samoin kuin edellisvuonna. Näin ollen sijoituksen nousutavoite jäi toteutumatta. Tutkimusaineistoja olivat aluekohtaiset kuntatalous- ja yrittäjyystilastot sekä yrittäjäjohtajille suunnattu kysely. Vertailussa oli mukana 25 seutukuntaa. Alla olevasta taulukosta nähdään Tampereen seutukunnan yrittäjäkyselyn tulosten yhteenveto.³

Tampereen seutukunta	Heikko %	Kohtalainen %	Hyvä %
Elinkeinopolitiikan arvosana	28	36	36
Sijainti vastaa toiminnan vaatimuksia	6	12	82
Yritysilmastoon laatu (17 väittämää)			
yleinen yritysilmapiiri	31	28	41
kuntapäätöksenteon yrityslähtöisyys	33	36	31
julkiset yrityspalvelut	34	44	22
palveluiden tuotanto	36	44	20

Tampereen seutukunnan Kuntaranking-yrityskyselyn yhteenveto. Vastaajina 64 työnantajayritystä, joissa oli yhteensä 3 322 työntekijää.

Urbaani ja kestävästi kasvava

27. 80 % asemakaavotetusta asuin- ja palvelusalueesta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin.	
28. Hiilineutraaliuden saavuttamisen toteutusohjelma on alkanut ja keskeisten osatavoitteiden toteutus on alkanut kaupunkikonsernissa.	
29. Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuksen mukaisesti 1 %:n.	
30. Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 3 % edelliseen vuoteen verrattuna.	
31. Pyöräilymäärät ovat kasvaneet 2 % edelliseen vuoteen verrattuna.	
32. 570 kohtuuhintaisen vuokra-asunnon rakentaminen on käynnistynyt MAL 3 -sopimuksen tavoitteiden mukaisesti.	
33. Asuinrakentamisen rakennus-oikeutta on asetettu haettavaksi 80 000 k-m ² .	
34. Raitiotien osan 1 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti.	
35. Raitiotien seudullisesta laajenemisesta ja vaiheistuksesta on muodostunut yhteinen kokonaisnäkemys.	
36. Raitiotien osan 2 suunnittelu on edennyt Raitiotieallianssin kehitysvaiheena sekä Hiedanrannan ja Niemäenrannan asemakaavotuksena.	
37. Hiedanrannan kestävyystavoitteita toteuttavien asemakaavojen valmistelu on käynnissä yhdessä toteuttajakumppaneiden kanssa.	

27. Tavoitteen ennustetaan jäävän toteutumatta. Hyväksytyn kaavoitusohjelman mukaan 66 % vuonna 2019 asemakaavotettavasta asuin- ja palvelusalueesta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin. Vuonna 2019 joukkoliikennevyöhykkeen ja aluekeskusten ulkopuolelle sijoittuu mm. laaja Västingimäen kaava-alue. Sen sijaan kaavoitusohjelman viisivuotiskauden (2019–2023) kohteista 86 % sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin, eli tavoitteen odotetaan toteutuvan pitkällä aikavälillä.

28. Tavoitteesta ei ilmene, mitä ”toteutusohjelman alkamisen” ja ”toteutuksen alkamisen” tulisi pitää sisällään. Tarkastuslautakunnan tekemän tulkinnan mukaan tehdyt toimenpiteet ovat riittävät ja tavoite näyttää toteutuvan vuoden loppuun mennessä. Palvelualueilla on aloitettu tiekarttojen laatiminen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Liikelayritykset ja tytäryhteisöt kehittävät liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja kehitystyön onnistumisen seuraamiseksi on asetettu mittarit.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tavoitteiden muotoiluun. Tavoitteen ja sen mittarin tulee ilmaista yksiselitteisesti, mitä tavoitteen toteutumiseen vaaditaan.

³ <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2019/02/14/ekn-kuntaranking-tulokset-2019-seinajoen-rauman-ja-turun-seudut-suomen-parhaat-alueet-yrityksille/>

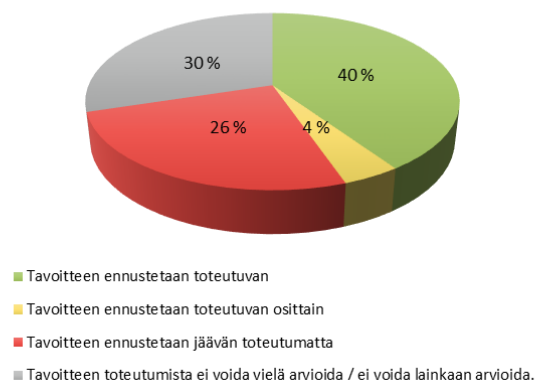
38. Esimiesarviointien tulokset ovat parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna.	
39. Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna.	
40. Sairauspoissaolojen määrä on laskenut vähintään 3 %.	
41. Tilikauden tulos on 28,8 milj. euroa alijäämäinen.	
42. Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset.	
43. Investointien tulorahoitusprosentti on 46.	
44. Nettomenojen kasvu on 1,1 %.	
45. Hallintotehtävien kustannukset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna (valtuustokauden aikana yhteensä 5 %).	
46. Hankintojen tehokkuusindeksi on parantunut edellisvuoden tasoon verrattuna.	
47. Digitalisaatiolla ja työskentelytapojen uudistamisella on saatu aikaan todennettuja tuottavuushyötyjä.	

40. Sairauspoissaolot ovat tammi-elokuussa vähentyneet vain 0,8 % edellisvuodesta. Tavoitteen arvioidaan jäävän toteutumatta. Alkuvuoden toteutuman perusteella tavoite näyttäisi toteutuvan vain konsernihallinnossa, Tampereen Infra Liikelaitoksessa, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa, lukiokoulutuksessa sekä ikäihmisten palvelulinjalla.

47. Kaupungin tuottavuutta kehitetään tietohallinnossa ja palvelualueilla 16 tuottavuuden pilottiprojektissa vuosina 2019–2020. (mm. maankäytön prosessien digitalisointi, varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän uudistus ja ohjelmistorobotiikka). Tässä vaiheessa vuotta ei vielä tiedetä, valmistuvatko projektit vuoden 2019 aikana ja miten ne onnistuvat tuottavuuden parantamisessa. Talousyksikön johtamassa tuottavuustyössä kehitetään tuottavuuden mittaamista ja raportointia ja parannetaan palvelualueiden tuottavuutta. Kaupunkitasoiset tuottavuuden mittarit on valittu ja niiden pohjalta on laadittu tuottavuuden koeraportti⁴. Tavoite on osoitettu kaupungin tietohallinnolle ja tavoitteen toteutumisen ratkaisevat projektit toteutetaan palvelualueilla.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että tavoite kattaa tuottavuushyötyjen aikaansaamisen lisäksi hyötyjen todentamisen. Tarkastuslautakunta kehottaa osoittamaan tavoitteet kaikille niistä tosiasiallisesti vastaaville tahoille.

Kaupungin sitovat toiminnan tavoitteet

Tarkastuslautakunnan arviointi kaupungin sitovien toiminnan tavoitteiden toteutumisesta

Huomattava osa kaupungin sitovien toiminnan tavoitteiden toteutumisen arvioinneista voidaan tehdä vasta vuoden lopussa. Yleisin syy tähän on se, että mittaukselliset tulokset eivät ole vielä saatavilla. Tämä on ymmärrettävää, mutta vaikeuttaa korjaavien toimenpiteiden tarpeen havaitsemista.

Hyvänä kehityksenä tarkastuslautakunta näkee ulkomaalaisten työttömyyden laskemisen, joukkoliikenteen matkustajamäärän kasvamisen, pyöräilyn lisääntymisen ja raitiotiehankkeen tavoitteiden mukaisen etenemisen.

⁴ Mittareita on useita, kuten esim. tilatehokkuus, sairauspoissaolot, digitaaliset asiointikanavat, työvoimakustannukset euroa/asukas ja palveluhankinnat euroa/asukas.

Uudistumiskyky-osa sisältää kaupunkitasoiset toiminnan tavoitteet, joita on 10 kappaletta. Niistä viiden arvioidaan jäävän toteutumatta vuoden loppuun mennessä. Toteutumatta jääviksi ennustettuihin tavoitteisiin sisältyvät kaupungin taloudelliset tavoitteet, joita on kolme kappaletta. Kaupunkitasoisista tavoitteista viiden toteutumista ei voida tässä vaiheessa vuotta arvioida.

3.2. Kehitysohjelmien toimenpiteet

Seuraavissa taulukoissa esitetään kehitysohjelmille asetettujen toimenpiteiden toteutumisen ennuste. Toimenpiteiden lisäksi kehitysohjelmat toteuttavat muutamia edellisessä luvussa esitettyjä kaupungin toiminnan tavoitteita. Kehitysohjelmien tavoitetaulukoiden jälkeen kerrotaan niiden kaupungin toiminnan tavoitteiden numerot, joita kyseinen kehitysohjelma toteuttaa.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma

1. Ranta-Tampellan rakentaminen etenee ja Viinikanlahden hankekehitys on käynnistetty kehitysohjelman tavoitteiden mukaisesti	
2. Asemakeskuksen ja asemanseudun kehittäminen etenee MAL-sopimuksen mukaisesti yhteistyössä valtion kanssa ja Kansi ja Areena -hankkeen toteuttaminen etenee suunnitellusti.	
3. Keskustan länsiosan vetovoimaa vahvistavat keskeiset hankkeet avainhankkeina Kunkun Parkki kallion ertasoliittymä, Särkänniemi Mustalahti ja Keskustori	

3. Hankkeet etenevät kehitysohjelman sisällöllisten tavoitteiden mukaisesti, mutta aikatauluihinsa nähden jäljessä. Tavoitteen arvioidaan toteutuvan vain osittain.

Hiedanrannan kehitysohjelma

1. Vaitinaron vesistötytölle saadaan vesilupa ja täyttö käynnistetään. Vaitinaron ertasoliittymän suunnittelu- ja toteutusajataulu varmistetaan.	
2. O-kuidun käsittelymenetelmä tai menetelmät valitaan ja lupaprosessit käynnistetään. Tehdään koeruoppaus ja käsittelypilotteja.	
3. Ensimmäiset asemakaavat ovat valmistuneet ja hyväksytty kaupunginvaltuustossa.	

Hiedanrannan kehitysohjelmalla vastataan lisäksi toiminnan tavoitteeseen numero 37.

Hiedanrannan kehitysohjelman keskeisiin riskeihin kuuluvat nollakuidun käsittelyratkaisun löytäminen sekä järvi täytön lupaprosessien eteneminen. Kehitysohjelman tavoitteiden ennustetaan jäävän toteutumatta vuonna 2019.

1 ja 3. Hiedanrannan alustava maankäytön yleissuunnitelma julkaistiin keväällä 2018. Kaupunki sai suunnitelmaan perustuvalla Näsijärven rantatäytölle vesilain mukaisen luvan syksyllä 2018. Myönnetystä vesiluvasta valitettiin. Keskeisimmät valitusperusteet liittyivät siihen, miten täyttö vaikuttaa järiveden rantaimetyymiseen. Seuraavaksi kaupunki laati uuden suunnitelman, jossa järvi täyttö toteutettaisiin saarena. Tällöin täyttö ei kohdistuisi lainkaan nykyiseen rantaviivaan. Nyt odotetaan vesilain mukaista lupaa saaritäytölle Vaasan hallinto-oikeudesta ja aluehallintovirastosta. Lupa saadaan mahdollisesti loppuvuoden aikana. Kun lupa on saatu, voi kaupunki tehdä päätökset yleissuunnitelmasta ja siihen pohjautuvista kaavoista. Näin ollen kaavoitus siirtyy vuoteen 2020.

2. Näsijärvessä on Lielahden pohjaan kertynyt alueella aikaisemmin toimineen selluloosatehtaan puukui tulietettä eli nollakuitua. Se estää vesialueen virkistyskäytön. Ratkaisua on haettu mm. arvoketjuhankkeessa, jonka ajatus on hyödyntää nollakuitu teollisuuden raaka-aineina, energiana ja lannoitteina. Ulkopuolisen asiantuntija-arvion perusteella arvoketjuhankkeesta saadut tulokset ovat lupaavia ja varsinkin biokemikaalien valmistus nollakuidusta voisi olla mahdollista. Kaupunki on käynnistänyt koetoinnin, jossa varmistetaan prosessin toistettavuus. Myös kemikaalien talteenotto on aloitettu. Koetoinnin tulokset saadaan alkuvuodesta 2020. Tavoite on, että nollakuidun poistaminen järvestä ja sen käsittely voitaisiin rahoittaa nollakuidusta saatavilla tuotoilla. Useat yritykset ovat kiinnostuneita osallistumaan nollakuituratkaisun toteutukseen. Menetelmien valinta ja lupaprosessien käynnistäminen toteutuvat aikaisintaan vuonna 2020.

Raitiotien kehitysohjelma

1. Rakentamisen aikaisten haittojen lieventäminen yhteistyössä yrittäjien ja sidosryhmien kanssa.	
2. Raitiotien toteutushankkeen viestinnän ja sidosryhmäyhteistyön kokonaisuuden koordinointi.	
3. Valtionavun neuvottelu osan 2 suunnitteluun ja seudulliseen yleissuunnitteluun.	
4. Seudullinen yleissuunnitelman laatija on kilpailutettu. Yleissuunnittelu käynnissä yhdessä kehyskuntien kanssa.	
5. Raitiotiejärjestelmän käyttöönotto kaupungin näkökulmasta. Kohderyhmänä mm. kuntalaiset ja yritykset.	

Raitiotien kehitysohjelmalla vastataan lisäksi toiminnan tavoitteisiin numerot 34, 35 ja 36

Smart Tampere -kehitysohjelma

Smart Tampere -kehitysohjelma jakautuu kolmeen osaohjelmaan, jotka ovat Digiohjelma, Ekosysteemi-ohjelma ja Kestävä Tampere -ohjelma.

1. Tiivistetään yhteistyötä palvelualueiden ja konsernihallinnon välillä palveluiden digitalisoimiseksi ja työskentelytapojen uudistamiseksi (kehityskohteiden valinnat, omistajuuksista sopiminen ja riittävä resursointi). [Digiohjelma]	
2. Luodaan keinoja palveluiden digitalisoimisen ja työskentelytapojen uudistamisen kokonaiskuvan seurantaan ja ohjaamiseen. [Digiohjelma]	
3. Määritellään yhdessä eri toimijoiden kanssa keskeiset eri teemojen liiketoimintapilotit. [Ekosysteemi-ohjelma]	
4. Käynnistetään sovitut projektit ja jatketaan meneillään olevia projekteja suunnitelmien mukaisesti. [Ekosysteemi-ohjelma]	
5. Toteutussuunnitelma jalkautetaan kaupungin yksiköiden ja sidosryhmien kanssa. [Kestävä Tampere -ohjelma]	
6. Kestävän liikkumisen toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä kaupungin yksiköiden, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. [Kestävä Tampere -ohjelma]	
7. Kiinteistöjen energiatehokkuutta parannetaan alkavissa ja jo käynnistyneissä projekteissa. [Kestävä Tampere -ohjelma]	
8. Älykkäitä energiajärjestelmiä kehitetään Hiedanrannassa, keskustassa ja Vuoreksessa. [Kestävä Tampere -ohjelma]	

Smart Tampere -kehitysohjelmalla vastataan lisäksi toiminnan tavoitteisiin numerot 8, 9, 20 ja 28.

5. Toimenpiteen arvioidaan toteutuvan vain osittain, sillä osa toimenpiteistä valmistuu vasta vuoden 2020 puolella. Toteutussuunnitelma jalkautetaan tekemällä palvelualueiden kanssa tiekarttoja Kestävä Tampere 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi. Liikelayritysten ja tytäryhteisöjen kanssa on sovitut mittarit sen seuraamiseksi, miten niiden liiketoiminnan kehittäminen hiilineutraaliin suuntaan etenee. Yritysten kanssa tehtävää sidosryhmäyhteistyötä on valmisteltu. Asukas-yhteistyö on aloitettu Ilmastotankari-kampanjalla, kiertämällä alueverkostot ja julkaisemalla tampereilaisten ilmasto-opas.

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelma

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelma jatkaa vuoden 2018 lopussa päättyneen työllisyyskokeilun työtä. Kehitysohjelma toteutetaan vuosina 2019–2020. Kehitysohjelmalla tavoitellaan sopimukseen perustuvaa yhteistyömallia työllisyyspalveluja järjestävien tahojen välille.

1. Jatketaan ja kehitetään edelleen työllisyyskokeilun hyviä käytänteitä osaksi maakunnallista yhteistyömallia 2021.	
2. Haetaan Pirkanmaan kuntien kesken yhdenmukainen toimintamalli osaamisperustaisille työllisyyspalveluille.	
3. Tuotteistetaan yhteistyöalustoilla toteuttavat kuntien elinvoimapaalveluihin liittyvät työllisyyspalvelut.	

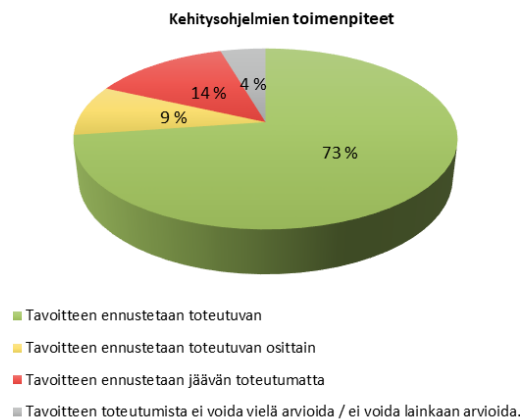
Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelmalla vastataan lisäksi toiminnan tavoitteisiin numerot 2, 13 ja 14.

1 ja 2. Työllisyyskokeilun jälkeen on luotu yhteistyössä aiempien kokeilukuntien, Työ- ja elinkeinohallinnon ja muiden kumppaneiden kanssa toimintamalli, jolla pyritään turvaamaan työllisyyskokeilun hyvät käytänteet niin laajasti kuin nykyinen lainsäädäntö ja toimivaltuudet mahdollistavat. Työnhakijoiden ja työnantajien palvelut tuotetaan järjestäjien ja tuottajien yhteisillä palveluallustoilla. Alustoja on kehitetty fyysisesti tavoitettavien, yhden luukun palvelupisteiden, suuntaan. Palveluallustat jakautuvat seuraaviin teemoihin: yrittäjyys- ja työnantajapalvelut, kansainvälisen osaamisen palvelut, työllisyys- ja koulutuspalvelut, nuorten työllisyyspalvelut sekä aikuisten monialaisen tuen palvelut. Samalla on valmistauduttu siihen, että tulevaisuudessa kuntien toimivalta julkisten työvoima- ja yrittäjäpalveluiden järjestäjänä mahdollisesti laajenee.

3. Tätä kirjoitettaessa on käynnissä valtakunnan tason neuvottelut uusista työllisyyskokeiluista. Kuntien vastuulle saatetaan tulevaisuudessa siirtyä merkittävä määrä lakisääteisiä TE-palveluita. Jos valtakunnan tason suunnitelmat toteutuvat, täytyy Tampereen työllisyyspalveluiden valikoimaa tarkastella uudelleen ja tehdä tarvittaessa (uusien lakien edellyttämät) muutokset. Koska tilanne on ratkaisevasti avoin, ei palveluiden tuotteistaminen ole tällä hetkellä tarkoituksenmukaista.

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelma

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelmalla vastataan kaupungin strategiseen tavoitteeseen olla Pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki vuoteen 2030 mennessä. Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelmalle ei asetettu toimenpiteitä vuodelle 2019. Kehitysohjelma toteuttaa osaltaan edellä käsiteltyä kaupungin tavoitetta 24, jonka ennustetaan toteutuvan vuoden loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunnan arviointi kehitysohjelmien tavoitteiden toteutumisesta

Kehitysohjelmat etenevät valtaosin niille asetettujen toimenpiteiden suuntaisesti. Tämä on tärkeää, sillä kehitysohjelmissä on keskeinen asema kaupungin strategian toteuttamisessa.

Hiedanrannan kehitysohjelman kolmesta toimenpiteestä mikään ei näyttäisi toteutuvan vuonna 2019. Syyt tähän ovat järjestyksen lupaprosessin hidas eteneminen ja nollakuidun käsittelyratkaisun ennakoitua hitaammin edennyt selvittäminen. Tarkastuslautakunta odottaa, että kehitysohjelmalla on valmius edistää toimenpiteitään tehokkaasti heti, kun tarvittavat luvat on saatu ja nollakuidun käsittelyratkaisu löydetty.

3.3. Liikelaitosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet

Tampereen Vesi Liikelaitos

1. Liikevaihto on kasvanut henkilötyövuotta kohden.	
2. Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee.	
3. Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla.	
4. Vesijohtoverkoston toimintavarmuudesta huolehditaan.	
5. Raitiotien rakentamiseen liittyvät vesijohtojen siirto- ja uusimistyöt toteutetaan kaupungin ja raitiotieallianssin kanssayhteistyössä.	

2. Tavoitteen toteutumista ei voida vielä arvioida. Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut merkittävästi vuonna 2019 pääasiassa useiden pitkien sairaspöissaolojen takia. Tapaturmien määrän muutos raportoidaan vasta tilinpäätökseen.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

1. Liikevaihto on kasvanut henkilötyövuotta kohden.	
2. Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee.	
3. Tilatuista linjakilometreistä on TKL:n toimesta toteutunut suunnitellusti vähintään vastaava osuus (%) kuin vuonna 2018.	
4. Liikelaitoksen oman korjaamotoinnin kehittämistavoitteet on määritelty ja siihen liittyvät mittarit otettu käyttöön.	
5. Vaihtoehtoisien energiamuotoihin (mm. kaasua, biodiesel, sähkö) liittyvät toimenpiteiden jatkukset on tehty TKL:n taustaselvitykset ja kestävä Tampere 2030 -tiekartta huomioon.	

2. Tavoitteen toteutumista ei voida vielä arvioida. Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut. Tapaturmien määrän muutos raportoidaan vasta tilinpäätökseen.

Tampereen Infra Liikelaitos

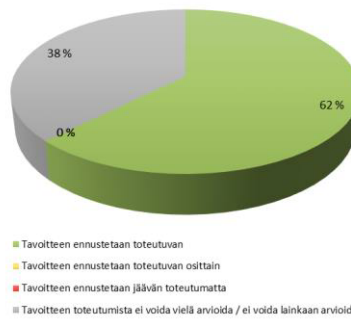
1. Liikevaihto on kasvanut henkilötyövuotta kohden.	
2. Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee.	
3. Tuotettujen palveluiden hinta- ja laatuaste vastaa yksityisten kilpailijoiden tasoa.	

2. Tavoitteen toteutumista ei voida vielä arvioida. Sairauspoissaolot ovat vähentyneet vuonna 2019. Tapaturmien määrän muutos raportoidaan vasta tilinpäätökseen.

Pirkanmaan pelastuslaitos

1. Pelastustoimen valvontatehtävät ovat toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti.	
2. Pelastustoimen toimintavalmiuserävaatimus on saavutettu pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaisesti.	
3. Työhyvinvointi on parantunut työyhteisötaitoja kehittämällä vuoteen 2018 verrattuna.	

Liikelaytosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet

Tarkastuslautakunnan arviointi liikelaytosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteiden toteutumisesta

Liikelaytosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteiden toteutuminen etenee hyvin siltä osin, kuin niiden toteutumista on mahdollista ennakoida tässä vaiheessa vuotta. Kuuden tavoitteen toteutuminen kaikkiaan 16 tavoitteesta voidaan arvioida vasta tilinpäätöksen yhteydessä.

Liikelaytokset ovat tehostaneet toimintaansa hyvin. Henkilötyövuotta kohden laskettu liikevaihto on kasvanut tammi-elokuussa kaikissa liikelaytoksissa.

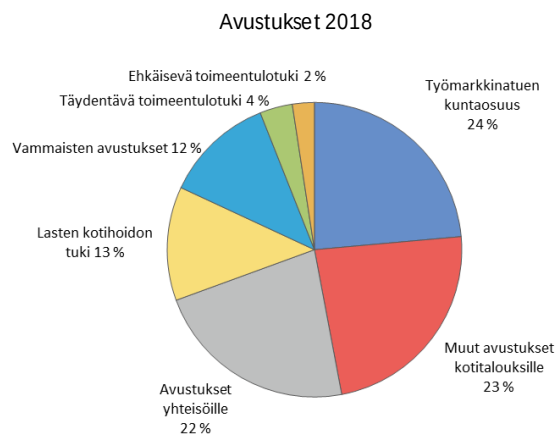
4. Avustukset

Tampereen kaupunki jakoi vuonna 2018 avustuksia 116,7 milj. euroa. Avustusten osuus toimintamenoista on tällä vuosikymmenellä noussut 5,5 %:sta 7,1 %:iin. Avustukset kasvoivat edellisvuodesta 2,9 milj. euroa.

Avustuksista kohdistui vuonna 2018 kotitalouksille 91 milj. euroa ja yhteisöille 28 milj. euroa. Kotitalouksien summa sisältää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen, lakisääteisen lasten kotihoidon tuen, vammaisille annettavat avustukset ja muut avustukset, joita ovat mm. palvelusetelit ja omaishoidon tuki. Myös työmarkkinatuen kuntaosuus, 27,5 milj. euroa, kohdistuu kotitalouksille, sillä sitä saavat Kelan kautta työmarkkinatukea saavat työttömät. Yhteisöille avustuksia maksettiin reilu viidennes, yhteensä 26,1 milj. euroa. Tämän lisäksi kaupunki tarjosi toimitiloja yhteisöjen käyttöön 1,8 milj. eurolla.

Kuuden suurimman kaupungin vertailussa avustuksia kotitalouksille antoi Tamperetta enemmän Oulu ja avustuksia yhteisöille Helsinki. Avustusten osuus toimintamenoista on kaikilla muilla kaupungeilla 7 % paitsi Vantaalla 6 % ja Oulussa 10 %. Avustukset vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna Turussa 11 milj. euroa sekä Helsingissä ja Vantaalla 1,5 milj. euroa. Muilla avustukset kasvoivat.

1000 euroa	2010	2018
Työmarkkinatuen kuntaosuus	11 778	27 515
Muut avustukset kotitalouksille	5 885	27 383
Avustukset yhteisöille	22 167	26 133
Lasten kotihoidon tuki	19 860	14 590
Vammaisille annetut avustukset	8 983	14 087
Täydentävä toimeentulotuki	1 951	4 187
Ehkäisevä toimeentulotuki	465	2 817
Avustukset yhteensä	71 089	116 711

Tampereen kaupungin avustukset vuosina 2010 ja 2018. Vuoden 2010 perustoimeentulo ei sisälly lukuihin. Kaupungin maksuosuus perustoimeentuloon vuonna 2010 oli 17,5 milj. euroa. Perustoimeentulo siirtyi vuoden 2017 alussa Kelan maksettavaksi.

Työmarkkinatuen kuntaosuus oli kaupungilla suurin avustuserä, 27,5 milj. euroa. Summa pieneni edellisvuodesta 5 milj. euroa. Kunnan vastuuta työmarkkinatuesta nostettiin merkittävästi vuoden 2015 alussa. Vuoden 2015 alussa kuntien rahoitusvastuu laajeni vähintään 300 päivää työttömyysajan tukea saaneisiin, kun aiempi raja oli 500 päivää.

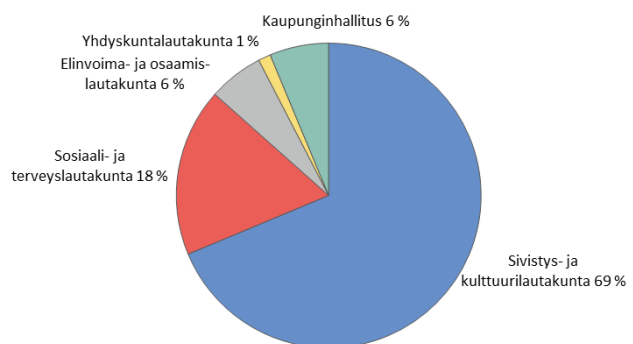
Muut avustukset kotitalouksille ovat kasvaneet huomattavasti ja ne olivat vuonna 2018 toiseksi suuri erä, 27,4 milj. euroa. Tästä valtaosa jaettiin palvelusetelinä, josta päivähoitoon kului 9 milj. euroa, vammaisten palveluihin 2,9 milj. euroa ja tehostettuun palveluasumiseen 2,8 milj. euroa. Omaishoidon tukea maksettiin 10,3 milj. euroa, josta alle 21-vuotiaiden hoitajille 2,9 milj. euroa. Muista avustuksista maksetaan myös turvapaikanhakijoiden vastaanotto- ja käytörahaa, kotikuntakorvauksia, köyhyysohjelman menoja, erikoissairaanhoidon palveluseteliä, kaupungin työntekijöiden työmatkatukea, oppisopimusoppilaiden päivärahaa, kuntoutus-, ahkeruus- ja terapiarahaa sekä erilaisia apurahoja.

4.1. Yhteisöavustukset

Avustusten kolmanneksi suurin erä oli avustukset yhteisöille. Vuonna 2018 avustusta annettiin n. 700 yhteisölle. Vuonna 2010 avustettavia yhteisöjä oli n. 150 vähemmän. Mediaaniavustus eli keskimääräinen avustussumma vuonna 2018 oli 1 700 euroa, kun se vuonna 2010 oli 300 euroa enemmän. Yhteisöavustukset kokonaisuudessaan ovat ajan myötä hieman pienentyneet suhteessa kaupungin toimintamenoihin. Vuonna 2010 yhteisöavustusten osuus oli 1,7 % ja vuonna 2018 1,6 % kaupungin toimintakuluista. Avustusten yhteismäärä on kuitenkin kasvanut vastaavana aikana 4 milj. euroa. Yhdistykset ja yhteisöt voivat saada kaupungilta toiminta-avustusta, kumppanuusavustusta, tuotantotukea sekä projekti- ja kohdeavustusta.

Yhteisöavustukset 2018

Vastuutaho	Yhteisöavustukset 2018
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	17 955 865
Sosiaali- ja terveyslautakunta	4 667 481
Elinvoima- ja osaamislautakunta	1 526 374
Yhdyskuntalautakunta	343 904
Kaupunginhallitus	1 639 179
Yhteensä, euroa	26 132 803

Vuonna 2018 myönnetty avustukset lautakunnittain. Myönnetty avustukset eivät sisällä kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluista maksettua tilavuokria, joita oli n. 1,8 milj. euroa.

Myöntämisperusteet

Avustusten myöntämisperusteet on määritelty asiakirjassa Tampereen kaupungin avustustoiminnan yleiset periaatteet (avustusohje). Siitä selviää myös hakumenettely, vaadittavat asiakirjat, päätöksenteko ja maksatuskäytännöt. Avustuksista 80 % on kumppanuusavustuksia. Kaupunki voi myöntää kumppanuusavustusta yhteisöille, joiden kanssa kaupunki tekee kiinteää yhteistyötä tai joiden perustamista tai sijoittumista Tampereelle kaupunki on tukenut. Kaupunki sitoutuu kumppanuusavustuksilla pitkäjänteiseen yhteistyöhön ja neuvottelevaan avustamiseen.

Toiminta-avustusta voivat hakea rekisteröityneet yhdistykset ja yhteisöt, jotka ovat toimineet vähintään vuoden, joilla on omaa varainhankintaa ja joiden jäsenyys on rajaamatonta. Toiminnan on edistettävä kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista ja sen on tuettava ja täydennettävä kaupungin toimintaa. Myönnettävistä avustuksista päätetään lautakunnissa.

Avustukset toimielimittäin

Eniten avustuksia myönnetään sivistys- ja kulttuurilautakunnassa (sikula) tai sen alaisuudessa. Sikulan avustuksia myönnettiin vuonna 2018 lähes 18 milj. euroa. Näihin sisältyy myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan avustuksia 1,3 milj. euroa. Sikulan avustuksen sai 437 yhteisöä. Avustussummasta valtaosa oli kumppanuusavustuksia, joita myönnettiin 21 yhteisölle yhteensä 15,2 milj. euroa.

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan toiminta-avustusta voivat avustusohjeen mukaan saada kulttuuri- ja taideyhteisöt, festivaalit ja suuret yleisö tapahtumat, kulttuuriharrastusyhdistykset, maahanmuuttajayhdistykset, liikuntapalvelut, kaupunginosayhdistykset, soveltava liikunta (erityisliikunta), nuorisotyö ja nuorten harrastustoiminnan edistäminen, nuorten yhteiskunnallisen toiminnan edistäminen, perheitä tukeva työ ja vanhempainyhdistykset. Vuonna 2018 toiminta-avustuksia myönnettiin 1,9 milj. euroa, josta liikuntaseurojen järjestämät liikuntapalvelut saivat 0,7 milj. euroa.

Seuraavaksi eniten avustuksia myönsi sosiaali- ja terveyslautakunta (sotela), 4,7 milj. euroa. Näistä kumppanuusavustuksia 29 yhteisölle oli 4,6 milj. euroa. Sotelan avustuksen sai kaikkiaan 127 yhteisöä. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toiminta-avustusta voidaan myöntää viiteen tarkoitukseen: terveyden, hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämiseen, ehkäisevään päihdetyöhön, potilas- ja vammaisjärjestöjen toimintaan, ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseen ja eläin-suojelutyöhön. Vuonna 2018 toiminta-avustuksia myönnettiin 0,55 milj. euroa.

Kaupunginhallitus myönsi avustuksia 1,6 milj. euroa. Suurin osa myönnettiin elinkeinorahastosta, mm. 0,5 milj. euroa Tredea Oy:lle lentokentän kehittämiseen. Tampereella tehty elokuvat saivat 0,3 milj. euroa ja suur tapahtumat 0,25 milj. euroa. Kaupunginhallituksella on yksi vuosittainen avustuskohde, Pietari-yhteyksiä hoitava Itämeri-instituutin sää-

tiö, joka sai 0,14 milj. euroa. Aluerahaa erilaisille kylä-, asukas- ja omakotiyhdistyksille myönnettiin 22 500 euroa yhdistysten itse laatiman jakosuunnitelman mukaan. Avustusta sai tapahtumien järjestämiseen, julkaisukustannuksiin, tutustumiskäynteihin ja retkiin, tilavuokriin sekä ulkoilureittien ja -kohteiden rakentamiseen ja hoitokuluihin. Puoluetuet maksoi kaupunginvaltuusto ja sopijajärjestöavustukset henkilöstöyksikkö.

Elinvoima- ja osaamislautakunta (elosa) myönsi kumppanuusavustuksia 11 yhteisölle 1,2 milj. euroa. Kaikkiaan elosan määrärahoista sai avustusta 22 yhteisöä. Suurin avustus oli 0,5 milj. euroa ja se myönnettiin päivä- ja työtoimintaa järjestävälle Tiitry ry:lle. Tampereen teknillinen yliopisto sai avustusta mm. professuureihin. Kesäyliopistoyhdistys sai 0,13 milj. euron avustuksen. Tampere tunnetuksi ry sai tukea 0,1 milj. euroa.

Yhdyskuntalautakunta (yla) myönsi avustuksia 0,3 milj. euroa, joista yksi tyistieavustusten osuus oli 0,2 milj. euroa. Suurin yksittäinen avustussumma yla:sta maksettiin Ekokumppanit Oy:lle. Yhteisöavustuksina maksetaan myös hissiavustukset.

Suurimmat yhteisöavustukset

Yhteisöavustusten kolme suurinta saajaa ovat pysyneet tällä vuosikymmenellä samoina. Tampere-talon avustukseen meni vuonna 2018 edelleen eniten rahaa, 6,7 milj. euroa. Avustus kasvoi edellisvuoteen verrattuna 0,4 milj. euroa, mikä aiheutui Tampere-talon toiminnallisen perusparannus- ja laajennushankkeen myötä kasvaneista pääomavuokrista. Seuraavaksi eniten avustusta saivat Tampereen kaksi suurinta teatteria, molemmat yli 2 milj. euroa. TTT:n avustuksen kasvua selittää Teatteri 2000:n fuusioituminen.

Euroa	2 010	2 018
TAMPERE-TALO OY	5 049 000	6 727 334
TAMPEREEN TYÖVÄEN TEATTERI OY (ei sis. TTT-talosaatiön avustusta)	1 974 000	2 159 000
TAMPEREEN TEATTERI OY	2 179 000	2 139 000
TAMPEREEN MUSIIKKIOPISTON SÄÄTIÖ	728 000	736 000
YLIOPIILAIDEN TERVEYDENHOITOSÄÄTIÖ	613 882	674 500
SETLEMENTTIYHDISTYS TAMPERE RY	90 250	535 121
TITRY RY (v. 2010 kirjattu asiakaspalvelujen ostoihin)	575 586	531 000
TREDEA OY	-	500 000
AHJOLAN SETLEMENTTI RY (koululaisten ap-/ip -toiminta 431 500 v. 2018)	163 885	478 375
TAMPEREEN NMKY RY (koululaisten ap-/ip -toiminta 94 700 v. 2018)	286 800	476 475
TAMPEREEN ICEHEARTS RY	-	375 000
MIELÉN RY	282 150	337 000
NÄÄSVILLE RY	369 646	332 657
ILVES RY (koululaisten ap-/ip -toiminta 191 000 euroa v. 2018)	74 000	280 945
SOPIMUSVUORI RY	-	275 828

Vuonna 2018 maksetut 15 suurinta yhteisöavustusta ja vastaavan yhteisön saama summa vuonna 2010.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen volyymien muutoksia selittää järjestöjen yhdistymiset ja volyymien kasvu. Setlementtiyhdistys Naapuri ry ja Omapolku ry yhdistyivät vuonna 2016 Setlementtiyhdistys Tampere ry:ksi. Tampereen NMKY ry sai avustusta kaupungilta vuonna 2018 neljältä eri taholta. Ilves ry:n avustuksen nousua selittää volyymien kasvu.

Avustuksissa tapahtuneita muutoksia

Avustettavissa yhteisöissä oli vuonna 2017 kaikkiaan 101 yhteisöä, jotka eivät hakeneet tai saaneet avustusta vuonna 2018. Vastaavasti vuonna 2018 avustettiin 213 uutta yhteisöä. Vuonna 2018 annettiin yhteisöavustuksia 0,8 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Talouden tasapainottamissohjelmassa (KV 23.4.2018) tavoitellaan yhteisöavustusmäärärahojen pienentämistä hyvinvointipalveluissa noin miljoonalla eurolla.

Vanhoista avustuksen saajista avustustaan kasvatti 135 yhteisöä, avustus pysyi samana kuin edellisvuonna 171 yhteisöllä ja avustus pieneni 175 yhteisöllä. Suurimmat avustussumman kasvattajat olivat Tampere-talo, Tampereen Icehearts ry, Digital Media Finland Oy ja Tampere tunnetuksi ry. Icehearts perusti neljä uutta joukkuetta kasvun tukea tarvitseville lapsille. Digital Media Finland Oy sai avustusta Elinkeinorahastolta kiihdyttämöpalveluihin. Tampere tunnetuksi ry:n saama saman suuruinen tuki on aiempina vuosina kirjattu palvelujen ostoihin. Eniten avustustaan menettivät Tammenlehväkeskus Oy ja Tampereen yliopisto.

Palvelun oston ja avustuksen myöntämisen ero ei aina ole selvää. Avustuksia on muutettu palvelujen ostoksi ja liikettä on tehty myös toisinpäin. Esimerkiksi TITRY ry:n ja Tampere tunnetuksi ry:n palvelujen ostot on muutettu avustuksiksi. Vuonna 2010 Sopimusvuori Oy sai vielä yli miljoona euroa avustuksena, kun palvelut sieltä hankitaan nyt kilpailutuksen jälkeen palvelujen ostoina. Vuonna 2018 kaupungilla oli 212 avustettavaa yhteisöä, joilta kaupunki myös osti palveluja. Näistä 64 yhteisöltä kaupunki osti enemmän palveluja kuin antoi avustusta. 11 avustettavalta yhteisöltä palveluja ostettiin kuitakin enemmän kuin miljoonalla eurolla. Kaupungin avustusoikeuden mukaan yhteisön on pystyttävä erottelamaan toiminnassaan palvelujen tuottaminen ja yleishyödyllinen toiminta, vähintään omilla kustannuspaikoilla.

Yhteisöavustusten rinnalla kaupunki kokeili keväällä 2019 pormestarin lanseeraamaa joukkorahoitusta, johon valittiin 11 erilaista ehdotusta. Kokeilulla kannustettiin asukkaita ja yhteisöjä aktiivisuuteen elinympäristönsä kehittämisessä. Jos tavoiteltu joukkorahoitus saatiin asukkailta koottua, kaupunki sitoutui osallistumaan 40 % hankkeen, tapahtuman tai muun idean toteuttamisen ennalta ilmoitetuista kustannuksista. Ideoista 10 toteutuu.

Lapsille ja nuorille Tampereen kaupungin liikunta- ja nuorisoyksikkö sekä kasvatusta ja opetuspalvelut on jakanut 30 000 euroa toimintarahaa, jonka jakamisesta lapsista ja nuorista koostuva raati tekee esivalinnan. Masseista mahiksia - tapahtumassa lapset ja nuoret pääsevät osallistuvan budjetoinnin keinoin mukaan taloutta koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Avustusten hallinnointiin kehitetty tietojärjestelmä ei ole saatu toimivaksi ja kehitystyö on keskeytetty. Avustushaut on toteutettu e-lomakkeella. Päätöksentekojärjestelmä Selman ja sähköisen asiointikanavan mahdollisuuksia tutkitaan, sillä Selmassa on olemassa kaikki tarvittavat toiminnot.

Tarkastuslautakunnan arviointi avustuksista

Kaupungin avustuksista valtaosa, yli kolme neljäsosaa, kohdistui suoraan tai välillisesti kotitalouksille. Yhteisöavustukset ovat silti merkittävä voima moninaisen paikallisen yhdistystoiminnan ylläpitämisessä.

Tampereen kaupungin valtuustokauden tavoitteena on, että yhteisöllinen toiminta ja osallistuminen ovat lisääntyneet. Yhtenä keskeisenä keinona ovat yhteisöavustukset. Talousohjelman myötä myös yhteisöt joutuvat osaltaan osallistumaan säästötalkoihin, mikä voi vaikeuttaa tavoitteen toteutumista.

Mielenkiintoisia avauksia ovat olleet aluerahakokeilu ja vastaavatyypinen lasten ja nuorten Masseista mahiksia - tapahtuma, joissa on kokeiltu pienimuotoisesti osallistuvaa budjetointia.

Tampere on ensimmäisenä kuntana ottanut käyttöön yhteisöllisissä hankkeissa joukkorahoituksen, mikä näyttää onnistuneelta keinolta, kun 11 joukkorahoituskohteesta 10 toteutuu. Mahdollisuus saada kaupungilta tukea hankkeelle houkuttelee myös asukkaat rahoittamaan tärkeinä ja itselleen läheisinä pitämiään ideoita.

TAMPEREEN KAUPUNKI
TARKASTUSLAUTAKUNTA